

Posudek diplomové práce Bc. Michaely Rejnkové Pravěké skalní umění severní Skandinávie – The Prehistoric Rock Art of Northern Scandinavia, 104 str. s literaturou, 6 map, 2 tab., 47 obr. Praha, FF UK, 2017

Předložená práce se věnuje atraktivnímu tématu, poněkud vzdálenému běžným námětům bakalářských a diplomových prací v našem středoevropském prostředí. Ovšem skalní malby a rytiny se jinak vyskytují v mnoha částech světa, jsou různého stáří, obsahují různé náměty, vznikaly z různých pohnutek a byla jim více méně věnována značná pozornost. Tedy zahraničními badateli a publikovány byly v zahraniční literatuře. Snad možnost navštívit severní Skandinávii, moci sama autenticky pozorovat tento projev pravěkého člověka a připravit vlastní fotodokumentace, spolu s faktem, že na FF je badatelka (vedoucí práce dr. B. Půtová), zabývající se podobnými doklady uměleckého projevu, vedly autorku k pokusu o představení netradičního tématu také v českém prostředí. Její první pokus byl odmítnut jak vedoucí práce, tak mojí osobou, protože jak z hlediska obsahového, tak formálního nesplňoval kritéria diplomových prací, obhajovaných na Ústavu pro archeologii FF UK.

Máme tedy možnost oponovat přepracované verzi, která však vychází ze stejného základu. Pokouší se o představení a snad částečně i o určitou interpretaci dvou základních kategorií skalního umění v severní Skandinávii. Jednak jde o petroglyfy, provedené technikou vyklepání na skalních blocích, balvanech i menších kamenech a dále o skalní malby, tzv. piktografy. O životě jejich tvůrců toho zatím nevíme příliš mnoho a tak jsou obě kategorie skalního umění dobrou příležitostí pokusit se jejich život a myšlení interpretovat s jejich pomocí.

První část práce je věnována skalnímu umění v Altě, lokalitě ležící za polárním kruhem, na dálném severovýchodě Norska. Autorka uvádí, že umění tady vznikalo nejen na komunikačních cestách a jejich křížení, ale i v blízkosti sice skromného, ale přece jen doloženého trvalejšího osídlení. Chronologicky jsou zdejší doklady umění doloženy v dlouhém intervalu od 5. tisíciletí př. n. l. až do prvních století našeho letopočtu. M. Rejnková seznamuje dále s hlavními náměty rytin, tedy lidskými postavami a zvířaty, které zastupuje zejména sob. Nezřídka jsou zobrazováni i v jakýchsi ohradách, o jejichž existenci neexistují archeologické doklady, podložené terénními výzkumy, dokládají je tedy pouze zmíněné rytiny. Dále se v námětech objevují losi, medvědi a pak třeba i lodě. Mnohé z balvanů, na kterých byly petroglyfy a piktogramy nalezeny, byly původně v blízkosti mořského břehu, mohly tak sloužit jako jakási přístavní mola.

Autorka postupuje systematicky od období k období a vlastně opakuje stejný schematismus – výčet námětů, jejich počty a na základě studia četné zahraniční, samozřejmě nejvíce severské literatury, uvádí i možné interpretace významu doloženého skalního umění. Samostatná část práce je věnována dokumentaci, datování a ochraně skalních rytin a maleb. Zde autorka vychází jednak z literatury a také z vlastních zkušeností, které získala pobytem v autentickém prostředí výskytu tohoto specifického druhu archeologického projevu minulých populací. Autor tohoto posudku zná z vlastní zkušenosti vztah a přístup obyvatel skandinávských zemí k tomuto pre/historickému dědictví a je přesvědčen, že není třeba mít o osud rytin a maleb žádné větší obavy. V tomto ohledu se význam a výsledky vztahu vědy a laické veřejnosti (veřejná archeologie) projevuje zcela pozitivně. Práce je zakončena závěrem, ve kterém se propojuje pohled severské archeologie s názory autorky předložené práce.

M. Rejnková předložila po určité korektuře diplomovou práci, která splňuje základní nároky jak na obsahovou, tak i formální stránku. Proto práci doporučuji k obhajobě a podle jejího průběhu rozhodnu o klasifikaci. Prozatímní návrh je klasifikace velmi dobře.

doc. PhDr. Miroslav Popelka, CSc.

Praha, 28. 8. 2017